

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4'50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

„Cuius regio, illius religio”.

II.

Biserica în locul prim e instituție spirituală; învățăturile, poruncile, acțiunile ei au menirea să menajeze, să cultive și, mai la urmă, să mântuiască sufletul credincioșilor. Ca să poată fi stăpână pe sufletul fiilor săi, ca să poată povățui în orice vreme sufletul lor, trebuie să poarte grijă și de trupul lor. Pentru că prea ușor se poate întâmpla, și se și întâmplă, că alergând omul după hrana trupului să uite cu totul de trebuințele sufletului, de unde și provine, că cine stăpânește trupul cuiva ușor pune mâna și pe sufletul lui (cine are nuca în mână, curând îi gustă simburul). Mulțimea de 5000 care a mâncat din pâile sporite prin minune, L'a căutat pe Hristos și a 2-a zi, dar nu pentru partea spirituală a zilei de ieri, nu de dragul minunii, ci pentru mănecarea trupului — ca să-i dea pâne.

Pâne, materie, „regio” trebuie să dăm poporului nostru, dacă vrem să-i stăpânim sufletul, dacă vrem să-l legăm de Biserica noastră, dacă vrem să-l avem pururea cu noi, lângă noi, să contăm pe el între orice împrejurări. Scăderea trecutului și a prezentului, defectul amintit la sfârșitul articolului din nrul precedent, este, că în privința aceasta nu am făcut nimic; unul și altul a făcut câte ceva ici colo, sporadic, dar sistematic încă nu am lucrat. Aceasta trebuie să o reparăm viitorul, deși nu vom putea da mulțimii tot ce ar cere, trebuie să facem barem ce e cu putință.

Mijlocul cel mai sigur și mai eficace de a satisface trebuințele vitale de ordine materială a credincioșilor noștri și de a ne constitui noi, prin aceasta, de stăpâni peste „regio” este înființarea, conducerea

și îngrijirea cât de diligentă și conștientoasă de reuniuni, însoțiri economice și așa iată-ne cu vorba iarăși la atât de mult pomenitele și în toate părțile atât de des îmblătitele *tovărășii*. Dar ce au de-a face tovarășii economice cu raporturile noastre religioase-bisericești-morale? va întreba cineva surprins că am ajuns aci. Au de-a face foarte mult, ba cred, că ele sunt chemate a ne presta ajutorul cel mai însemnat, dintre toate ajutoarele omenești, pentru atingerea țintei noastre și tot ele ne vor putea apăra de multe dezastre.

În viața morală folosul tovarășilor s'ar manifesta prin nașterea și întărirea spiritului altruist, solidar, a spiritului de cruțare, a încrederii în puterile proprii sprijinite pe munca solidară a conmembrilor, s'ar stirpi dependența rușinoasă și frica servilă de toate lighioanele și lipitorile satelor.

În cele religioase: s'ar spori considerabil averile bisericești; capitalele mai mari și mai mărunțele cari astăzi parte zac desperate pe la credincioșii singuratici, parte sunt elocate la bănci și fructifică în favorul acționarilor și a amployaților, cari, onoare excepțiunilor, nu dau o para chioară pe religie, pe biserică, pe preoți; un câștig material acesta, care însă nu ar întârzia a produce și roade spirituale, dacă ne dăm mai ales sama — cari sunt în cura animarum pot esperia tot mereu — cum își aruncă situația materială a bisericii reflexul său asupra vieții sufletești a credincioșilor, cari, susțin biserica respectivă.

În cele ce se țin strâns și eschiziv numai de viața sufletească tovarășii ar avea înriurintă mijlocită: învățăturile noastre duhovnicești, transcendente, îndemnurile la practici religioase; ar întimpina urechi mai destupate, inimi mai

deschise, suflete mai primitoare, dacă ele ar face parte din trupuri menajate de noi și în cele vremelnice, din trupuri neconstrânse a sta în brazda și sub porunca vreunui stăpân de „regio” în timpul merit pentru nutrirea sufletului.

Rezultatele atinse aci fugitiv numai s'ar putea obține, dacă munca cooperativă ar curge în alvie bisericească, dacă ar fi inițiată, organizată și condusă de organele Bisericii și ar fi finanțizate din fondurile bisericești. Autorul acestor șire îndrăsnise a risca părerea aceasta tot în coloanele prețioase „Unirea” încă în anul trecut și acum, pe lângă multele dorințe auzite verbal, află din ziare că și alții sunt de părerea și doresc, ca fondurile bisericești să alimenteze cu capitalele necesare tovarășii sătești. Asupra tezei acesteia încapă discuție cât de serioasă și de cumpănită, dar nu-i iertat să trecem cu vederea: că terenul scăpat de sub picioare numai așa îl vom recuceri, pozițiile atacate numai așa le vom salva, credincioșii numai așa îi vom înlănțui, dacă vom manua noi cheile economiei de mâne — tovarășii.

Să nu ne poticnim de slova moartă și omoritoare a scrisorilor cari au terecat modul de manipulare a fondurilor după stările financiare a vremilor de când datează ele. Alte vremuri trăim acum, alte stări bănești avem, alt spirit ne trebuie. Am înainte-mi socoțile unui fond bisericesc pe anul 1908, cari arată că suma de 237.249 cor. 87 fil. elocată în diverse obligațiuni a fructificat pe seama fondului 6599 cor. 01 fil., restul l-au păpat străinii. Dacă suma aceasta s'ar plasa în cooperative sătești, cari apoi o ar desface în împrumuturi mici cu cel puțin 9% și așa ar încassa într'un an 21352 cor. 49 fil. interese, din care sumă, computând numai $5\frac{1}{2}\%$,

fondul ar primi 13048.74 cor., va să zică dublul dobândei realizate cu sistemul actual de manipulație, iar restul de 8303.65 cor. ar fi întrebuințat spre folosul nostru, a celor de un graiu și de o credință cu noi. Câtă economie în favorul neamului nostru ca și al fondului respectiv într'un singur an! Pricepe-vom odată importanța neexprimabilă a cooperativelor „organizate pe bază bisericească?” (vezi Gaz. Trans. 185—1912 p. 2. coloana 3.) Înțelege-vom, până nu e prea târziu, ce ar însemna să avem în fiecare parohie cu conducător capabil câte-o însoțire pentru îmbrătoșarea tuturor lipsurilor economice: agrare, financiare, de consum, de producere etc.?

Dacă ar fi absolut imposibil să se deschidă fondurile bisericești cu scop de a prevedea tovarășile cu împrumuturi, este iertat și cu puțință a face depuneri din ele pe la singuraticile însoțiri, a căror organizare la toată întâmplarea ar fi bine să o preiee bisericile noastre după dieceze și, în raionuri mai mici, după districte protopopești. Din soțotile altor fonduri, de pe mai mulți ani, reese că capitale diverse din deosebite fundațiuni sunt plasate la vre-o câteva bănci de-ale noastre, dintre cari două mai tinerile nu au reputația de a fi chiar solide și cu deosebire în conzilipl

de direcțiune a uneia dintre ele: numai 2—3 membri sunt, cari dispun de ceva ipotecă. Amploiații acestor bănci toți, conducătorii lor în parte covârșitoare, sunt laici, puțin ori de loc cunoscuți de aceia în mâinile cărora sunt puse fondurile bisericești. Răspunderea nelimitată a membrilor însoțiti în tovarășii cari mai toți au ceva avere la care tinca la lumina ochilor, caracterul preoților cunoscuți și atârnatori de forurile bisericești, stăpâni de regulă, și pe ceva realități, legați apoi de glie ca familiști: toate aceste împrejurări de sigur ofer cel puțin atâta garanție, cât societățile pe acții cu funcționari de „frunză n buze” și cu unii conducători laici, nu prea îndreptățiți să profiteze din fondurile bisericești. Așa dară nimic nu împedecă plasarea capitalurilor bisericești în casetele cooperativelor măcar în formă de depuneri.

Să ascultăm deci și să pricepem glasul vremii! Viitorul e a aceluia, care va ținea frâncle luptei pentru subzistență. Dacă vrem să privim cu încredere în viitor, trebuie să ne îngrijim nu numai de sufletul ci și de trupul poporului, altcum perdem și ce avem; pe ruinele noastre se vor cocota și mai mult „regio” niștii de azi, pentru că: „cuius regio, illius religio”. (v.-u.)

Episcopia de Hajdudorog.

II.

De data aceasta publicăm protocolul luat la 9 Februarie a. o. în Budapesta, în conferința ținută sub presidiul auditorului dela nunțiatuura din Viena, care era vacantă, întrucât titularul nu fusese numit ori nu-și ocupase încă scaunul.

Nunțiatuura apostolică Viena.

Budapesta, 9 Februarie 1912

Protocol.

Luat în Budapesta în aula Ministerului de culte și instrucțiune publică în ziua de 8 Februarie 1912 în cauza înființării Diecezei de rit grecesc în Ungaria. Prezenți armatorii:

II. și Rs. d. Francisc Rossi Stockalper, atașatni sf. Scaun, II. și Rs. d. Demetriu Radu episcop de Oradea-mare de rit grecesc român, II. și Rs. d. Vasile Mossu episcop de Lugoj preconizat ep. Gherla, II. și Rs. Ludovic Rajner vicar general arh. dia. Strigon, II. și Rs. d. I. Georgiu vicar capitular din Gherla sau (Szamosujvár), II. și Rs. d. Antoniu Papp delegatul episcopului din Munkács, II. și Rs. d. Cornel Howaliczki vicar cap. din Eperjes, II. și Rs. d. George Andor, delegatul guvernului et conzilier ministerial în ministerul de culte. II. și Rs. d. S. Rajner și Antoniu Papp și-au prezentat respect. lor litere credinționale dela Em. și Rs. d. episcop al Munkaciului.

După ce s'a invocat ajutorul dumnezeesc, II. d. Delegat al guvernului face cunoscut că Guvernul ține foarte mult la cauza ce e de desbătut și că e gata să facă orice jertfă și în sfârșit roagă pe II. d-nii episcopi să se înrednicească a coopera, ea

FOIȚA.

Păcatele noastre.

— Povestire originală a „Unirii”. —
de Ioan Agârbicean.

I.

— Ai venit și tu?

— Ce era să fac? Nu mai răsbesc singur în cancelarie. Am venit să dau un anunț la gazetă. Cui să-i scriu? Nu cunosc pe nime.

— Va fi greu să afli un om care să umplă locul bătrânului.

— Aș! de umplut nici vorbă! Fiertat Munteșcu a scris o vieată întreagă la aceeași masă, în aceeași slujbă. Cred că nu e notar să cunoască legile cum le cunoștea bătrânul.

Preotul și notarul din Gureni povesteau plimbându-se pe trotuarul pieței din orașul X. Mergeau cu pași înceti și largi, legănându-se. Părintele Vasile era un om înalt, puternic. Purta o barbă stufoasă, neagră, care-i umplea fața până aproape de nas. Ochii vioi, negri, priveau c'un fel de încruntare de subt sprâncenele dese. Vocea lui sonoră de bariton se putea desluși la câțiva pași în larma ce se ridica din piață. Venise la oraș bine gătit, în strae curate,

cu ghete lustruite, cu pălăria de sărbătorie. Vorbea mereu aplecându-se uneori asupra notarului, care era mic de stat și slab. Notarul Marin era trecut de șasezeci de ani, dar se purta totuși desul de sprinten încă. Avea gesturile, mișcărilor acelea elastice, ciudate pe cari și le însușește ori cine dacă are de-a face în fie care zi, ani îndelungați, cu deosebiți oameni: să-i lamurească, să-i convingă, să le dea nădejde sau să le-o iee. Cum se plimbau pe trotuar bătrânul de multe ori ridica un deget dela mâna dreaptă și făcea semne în aer.

Lume peștrită furnica în toate părțile. Larma se ridica în valuri deasupra pieței unde se ținea târgul de săptămână. În restimpuri pătrundea prin fierberea aceea un muget de vacă, un nechezat de cal. De aici, de colo se auzia chiunat de pui. Un jidan lung cât o sulită, cu barbă de țap bătrân, era de-o parte c'o pasere tristă, care lua cu pliscul ședule de noroc pentru creștinii cari dădeau cinci bani stăpânului. Lumina soarelui de Maiu umplea văzduhul.

Preotul și notarul dădură de două ori ocol pieței. Se vedea că-și isprăviseră trebile și nu voiau să plece încă acasă. Se interesară de prețul grâului, a păsărilor, priviră la paserea jidanului, ciudindu-se de inepuisabila sete ce-o are țaranul de-ași cunoaște ursita.

— Plecăm? zise de-odată părintele Vasile, rupând conversația despre superstiții în

care căzuse cu notarul după ce trecură de jidan.

— Ei, aș! Mai stăm, e vreme frumoasă.

— Atunci luăm o bere?

— Mi-ai luat vorba din gură, răspuse notarul. „Cum să nu luăm? Noi bem bere bună numai când venim la oraș.

Își luară drumul spre-o berărie.

— Nu-i poți învinui pe crișmarii noștri, prietene. Berea trebuie să aibă ghiță, să treacă multă, să fie proaspătă, ca să fie bună. La sate asta nu se poate.

— Nu știu câte-s năcazurile dreptilor, zise notarul, atâta știu că bem băuturi mai proaste și mai scumpe acasă decât la oraș.

Intrară amândoi în sala vastă a berăriei și șezură la o masă rotundă. Dela alte mese se înălța țincănit de halbe, discuții, râsete. Oaspeții cei mai mulți erau provinciali. Beau, fuman foarte veseli.

— E curios că la oraș toți avem mai bună dispoziție ca acasă, zise notarul.

— Da, lăsăm pe-o clipă grijile acasă, răspuse părintele Vasile ridicând halba încununată cu spumă albă, groasă.

Apriuzându-și câte-o țigară, priviră la consumatori. Erau aici destule fețe cunoscute, destui prietini de-ai celor doi. Notarul și preotul închinău din cap, zimbând celor ce-i salutau, le aruncău câte-o vorbă, câte-o întrebare prin gălăgia ce se înălța dela toate mesele umplând sala. Fumul deosebitelor fe-

afacerea aceasta să se poată duce în sfârșit cât mai iute și fără dificultate.

II. Dn. atașat a sf. Scaun sălută pe episcopii Delegați și își prezintă facultățile obținute dela scaunul ap. spre pertractarea chestiunii. Declară, că acum se tractează cele ce se referesc la înființarea noii dieceze și, mai întâiu la circumscrierea noii dieceze și la limba liturgică ce ar să se întrebuinteze. Roagă, ca Hiednii să-și descopere părerile și observă că Esc. d. Arhiepiscop de Alba-Iulia și Făgăraș lipsește cu toate că a fost invitat în ordine. Adaugă că același Esc. Dn. i-a făcut cunoscut prin telegramă că ar fi voit să-și trimită Delegat dar că acel Delegat a scăpat trenul.

După aceea II. și Rs. dr. Radu din încredințarea Esc. arhiepiscop prezintă literele acelorași Esc. dn. în cari acesta își espune motivele din cari nu se poate prezenta la conferență și nu-și poate trimite Delegat. Aceste litere cari au fost cetite înaintea tuturor celor de față se alătură la acest protocol.

După aceste același episcop D. Radu își espune vederile sale că anume după prescrierea Conciliului Provincial III. tit. II Cap. II. episcopii români nu pot să decidă nimic neștiind și necooperând Metropolitul. (Textul referitor îl citește)... De aceea cere ca actele referitoare la afacerea aceasta în forma lor amăsurat prescrierilor amintite să se facă cunoscute Metropolitului, care apoi în conferințe ori în Sinod provincial le va pertracta cu sufraganii sei și răspunsul astfel făurit îl va comunica sfântului Scaun. Spune după aceea că este cel mai mare pericol pentru sfânta Unire dacă chestia aceasta nu se va deslega salvând drepturile naționalității române.

II. și Rs. d. V. Hossu, episcop Lugoj și preconizat episcop de Szamosujvár declară

deodată cu vicarul Capitular de Szamosujvár Ioan Georgiu, că insistă pe lângă observarea decretelor Conciliului Provincial III. mai sus citat.

II. și Rs. dr. Vicar Gener. de Strigon, declară în numele Em. arhiepiscop de Strigon că-și dă învoirea ca parohia de rit grecesc din Budapesta să se supună jurisdicțiunii noii dieceze: observă totuși că românii de rit grecesc cari locuiesc în Budapesta, amăsurat deciziei sf. Scaun nu aparțin amintitei parohii ci respectivelor parohii de rit latin Cere deciziunea scaunului Apost. că oare acești români încă să treacă la noua Dieceză ori se rămână cum sunt acum sub jurisdicția arhiep. de Strigon.

II. și Rs. Vicar Capitular din Eperjes consimțeste ca parohiile cari voese să fie adnexate noii Dieceze să poată fi separate de Dieceza sa. Își exprimă dorința să aibă, o oare care compenzare din dieceza Munkács din comitatul Zemplen superior

II. și Rs. d. Antoniu Papp, Delegatul episcopului Munkács de asemeni declară că își dă învoirea în numele Esc. Dn. episcopul Firczak ca parohiile înșirate în elenul alăturat afară de patru parohii menționate și anume sub nr. 15, 16, 17, 18, să se adaugă la noua Dieceză.

Cari împlinite, și-au dat consimțământul referitor la limba liturgică de uzat, adevărat greacă veche: Vicarul Gen. de Strigon, vicarul Capitular de Eperjes și Delegatul din Munkács.

Protocolul acesta a fost cetit înaintea tuturor celor de față și a fost subscris de aceeași.

Budapesta, 8 Februarie 1912.

Autonomia catolică. Un scurt comunicat oficios anunță, că ministrul de culte Zichy e gata cu proiectul autonomiei catolice și întruna din cele dintăiu ședințe

a sesiunii de toamnă îl va prezenta parlamentului spre desbatere. Încă nici idee nu avem, că oare cum mai e contemplată și autonomia catolică și ce nouă situație îi croiește proiectul ministrului bisericii noastre? Când toate vor fi gata — pecum de fapt sunt deja — atunci venim noi. În felul acesta ne vine să credem, că suntem vrednici de soartea ce o avem.

Correspondințe.

Deputație omagială la Episcopul Hossu.

Clerul, inteligența și poporul din tractele Baia-Mare, Baia-Sprie, Șomcuta-Mare, și Mireșul-Mare, au ținut o mare adunare în Baia-Mare, pentru a pertracta modul de a felicita pe episcopul providențial al diecezei Ghelei, pe II. Sa Vasile Hossu.

S'au adunat o mulțime mare de preoți, intelectuali și poporen; și au hotărît ca toți preoții acelor tracte, apoi intelectuali și reprezentanții bisericilor să meargă la Gherla spre ași prezenta omagiile lor episcopului diecezan.

Cu bucurie sufletească am mulțumit toți cei de față celor ce au conchemat adunarea, pentru ideea de toți laudată și s'au declarat unanim, că vor lua parte.

Cu conducerea și tehnica deputației a fost încredințat parohul local din Baia-Mare dl Alexandru Breban, apoi Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Teofil Dragoș, adv. Baia-Mare, iar ca oratori pentru cler s'a proclamat Dr. Vasile Lucaciu, din partea mirenilor dl Gavril Barbul din Mocira.

Terminul fixat pentru primire e 24 Septemvrie st. n. 11^{1/2} ore din zi.

liori de tutun se amesteca, răspândind un miros acriu, pișcător.

— Partea puțin igienică a berăriilor, a cafenelelor dela oraș e fumăria asta enormă. N'aș putea suferi o săptămână aerul acesta, zise notarul începând să hărăiască din gât, ca și când i-s'ar fi oprit acolo o piedecă pe care nu reușia s'o delătura.

— Vezi, vezi, inceptu popa Vasile, tot mai bine acasă, tot mai curat aerul satelor noastre. Pentruca să poți suporta ori ce fel de viață, trebuie să te obișnuiești, dragă prietino. Noi cu tina, cu drumurile rele, cu viața tăcută, alții cu trotuare, cu fumul cafenelelor. În urma urmelor cine știe cari suntem mai fericiți? Am dori să schimbăm unii cu alții de multe ori, și iarăși sunt zile când fie care ne simțim bine unde suntem.

— Totuși pentru comoditatea bătrânețelor eu aflu de mai potrivit orașul. Ai doctor, farmacie la îndemână, ai cale ferată. La bătrânețe omul se simte atras mai mult decât de obicei de nimicurile acestea. Eu de-aici încolo sunt bun pentru doctori și farmacie. Notarul privi cu tristețe prin geamul berăriei.

— Hoho, prietino, exagerezi cumplit. Ai șasezeci de ani dar nu poți zice că te-ai apropiat de pragul bătrânețelor, zise preotul. Te-a pus puțin pe gânduri moartea lui Muntenescu. Te-ai văzut de-odată singur în

cancelarie. Nici nu-i mirare. Câți ani ai fost laolaltă?

— Treizeci!

— Aproape o viață. E adevărat că în timpul din urmă, doi trei ani, nu vei fi avut cine știe ce ajutor.

— Ah! te înșeli prietino, drept că Muntean se cam obișnuise cu suptul. Dar așa cu capul plin îi puteai da să-ți facă ori ce lucru.

— Ei bine, în urmă se poate se aflu un om harnic, și îndată te vei simți mai întinerit.

— Ce pot să știu? Publici un anunt, îți poate veni ori ce fel de om. De unde-l cunoști? Și pe urmă, după ce ți-ai scuiapat sufletul cu el, îi dai drumul și publici alt anunt! O! of! gemu bătrânul, mi-se pare că știu eu ce am să fac de-acum?

— Ce?

— O să-mi cer trecerea la pensie și o să mă mut la oraș. Pentru cine mă ostenesc eu, în urma urmelor? Copii n'am, din ce să trăiesc mi-a dat Dumnezeu.

— Pentru tine ar fi lucrul cel mai ușor, dar cu atât mai greu pentru noi, pentru sat, zise popa Vasile scărmanându-și barba stufoasă.

Li-se aduse al doilea rând de halbe.

— Pentru tine ar fi ușor, reinceptu hărbosul. Primpretorul, slujbașii superiori ai județului așteaptă: să-ți ceri penzionarea. O să ți-o dea cu mâinile amândouă.

— Pentruce s'ar grăbi așa de mult?

— Ei, nu trebuie să fi așa modest! Pentruca să se scape de tine și pe urmă ca noi să mai vedem notar român în sat, când ne-om vedea ceafa Unde a mai reușit notar român la alegeri e din urmă?

— Adevărat, răspunse notarul, dar la noi ar putea fi o excepție.

— Și pentruce chiar la noi?

— Avem oameni mai deștepti, avem alegători mai conștii ca pe alte sate. La cea din urmă alegeri pentru camera câți dintre sătenii noștri au votat cu candidatul străin? Notarul puse întrebarea aceasta cu un zîmbet larg pe față.

— Nici unul dragă Marin, asta e adevărat. Asta nu ne vor ierta-o nici odată cei dela administrație. Și chiar de aceea se vor sili să ne pună un străin de lege în sat. Cum vor face? Foarte simplu: pe candidații români nu-i va pune roșcatul în candidație. Așa a făcut pretotindenea la alegerile din urmă.

Roșcatul pomenit de popa era primpretorul cercului, un scrintit care se bătea în piept la fiecare ocazie că-i săcuiu și care la cea dintăi adunare a comitetului comunal din sat la care a fost prezent, cerca să documenteze în ungurește, că toți locuitorii acestei țări sunt unguri.

(Va urma.)

S-au trimis avizuri, și li-se atrage atențiunea și pe calea aceasta tuturor celor aparținători districtelor acestora, ca să se însinue la preotul din Baia-Mare, ca să se știe cari și câți vor lua parte în deputațiunea monștră, până inclusive la 20 Septemvrie ca să se poată face pașii de lipsă la direcția călei-ferate pentru vagoane indestulitoare sau pentru tren separat.

Nu încupe îndoiala că dintr'o astfel de deputație nu va lipsi nici un preot și inteligent mirean.

Să observă, că trenul dela Baia-mare pleacă dimineața la 4 $\frac{1}{2}$ ore și se reîntoarce la 4 ore din Gherla. Tot cu aceasta ocaziune va saluta pe Ilustritatea Sa și deputațiunea femeilor Sălăgene.

E de dorit că din tractele amintite și Damele să iele parte în deputațiune ca să se știe că cu mic cu mare, bărbați și femei ne bucurăm de norocul deosebit, ce ni l-a trimis ceriul.

Correspondentul.

Din Țara Oltului.

— Prelegerea poporală din Vad. —

În timpul din urmă au început și Oltenii să deie semne de viață. Cu deosebire clericiei ne mai putând suferi indiferența de până acum în luminarea și deșteptarea poporului au pornit o agitație vie pentru ținerea unor prelegeri populare, cu scopul să îmbogățească cercul de cunoștințe al țaranului și totodată să-i procure și o distracție oarecare. Hotărârea frumoasă, luată în convenire intimă cu fruntașii Despărțământului Păgăraș al Asociațiunii au și pus-o în praxă.

Conform programului, cea dintâi prelegere s'a ținut în Vad.

* * *

Nu mi scopul să laud pe bravii tineri, cari nebăgând în seamă nici un fel de oboseală și cheltuială au dat tot ce au putut pentru cultivarea poporului, nici nu mi-e ținta să relev meritele intelectualilor din loc și mai ales a preotului Bunea, ce și-le-au câștigat în urma străduinții ce au depus-o la reușita cât mai mare a prelegeri, ei asemenea unui cronicar voi spune toate celea cum s'au petrecut.

Duminecă dimineața în 1 Septemvrie cu trenul dela 10 au sosit conferențiarii împreună cu un delegat al desp. Asociațiunii. La gară au fost întâmpinați de un cleric din loc. Au mers apoi cu toții la sf. Biserică, unde am ascultat sf. Liturgie. La capătul slujbei pâr. Bunea într'o vorbire scurtă și cuprizătoare face cunoscută sâtenilor ținerea unei prelegeri, în cari li se vor da povește și sfaturi privitoare la nevoile lor de toate zilele. Totodată — fiindcă era 1 Septemvrie și deci la începutul unui nou an școlar — atrage atențiunea oamenilor, ca să alerge cu toții să-și dea copii la școală. Li-se spune apoi timpul și locul, când și unde se va ținea prelegerea.

Noii oaspeți fac vizitele oficioase și apoi sunt invitați la masa părintelui, unde li-se servesc bucate alese și gustoase.

Sosind timpui prelegerii se dă signalul

prin clopot și mergem să auzim poveștele harnicilor tineri. Oamenii se aduna cam în silă, dar în urmă se strâng pe încetul, așa că s'a putut începe prelegerea.

Președintele adunării, pâr. Bunea, tâlmăcește poporului scopul pentru care l'a chemat și prezintă pe conferențiar.

Apoi dă cuvânt clericului V. Micu, care vorbește despre folosul cărții, spunând anume ce să citească mai ales și ce cărți să-și cumpere. A fost ascultat cu multă atențiune. Închieterea dizertației a format-o un indemn, ca să-și cumpere cărțile apărute în biblioteca poporală a Asociațiunii.

Pentruca să nu fie prea încordată atențiunea publicului în locul al doilea s'a predat cu mult succes monologul „Barbu lăutariul“ de V. Alexandri, prin cler. Iosif Ganea.

Când acum poporul era bine dispus vine la rând o dizertație a cler. L. Opriș, în care se dau țârenilor și mai ales femeilor sfaturi privitoare la o căsnicie bună și liniștită.

La urmă spune ceva despre Asociațiune și rostul ei și îndeamnă pe sâteni să se facă membrii ajutători ai aceleia. Președintele mulțumește apoi prelegătorilor și roagă pe oameni să țină bine în minte sfaturile, ce le-au primit și spune celor de față aceea faptă bună, în urma căreia Despărțământul Asoc. trimite prin delegatul ei 30 de cărți, din Biblioteca poporală, ca să se împartă gratuit oamenilor dornici de carte și eu familie mai număroasă, ca să se lătească gustul de cetit în popor. Împărțindu-se cărțile președ. mulțumește delegatului pentru darul frumos făcut de Asociațiune și apoi se împrăstie poporul. A fost popor destul.

Acesta e începutul bun al prelegerilor populare, un început ce poate face mândrie, ori cui și adevărată mângăere. celor ce s'au trudit pentru întruparea ideilor nobile. În chipul acesta tinerii, nu numai clerici, ci dela orice facultate își pot lua partea de lucru în ogorul înțelenit al poporului și pot contribui și ei cu obolul lor la cultivarea neamului în feriile de peste vară. De una să se bage de seamă și anume: că numai punând peatră lângă peatră se poate ridica o casă, astfel poporul nostru numai atunci se va deștepta și lumina, când fiecare va contribui cu cât poate la cultivarea lui.

Ne-am despărțit, urându-le succese strălucite și la proiectata prelegere din Iași, ce era să se țină în 8 Sept.

Rap.

Nr. 1394/1912.

Convocare.

În înțelesul §§-lor 23 și 24 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se convoacă la

Adunarea generală ordinară

ce se va ținea în Sibiu, în zilele de 13 și 14 Octomvrie n. 1912.

Programul adunării:

Duminecă, în 13 Oct. n. 1912, la orele 11 a. m. în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“:

- I. Ședința I, cu următoarea ordine de zi:
  1. Deschiderea adunării generale.
  2. Înscierea delegaților prezenți ai despărțământelor.
  3. Raportul general al comitetului central.
  4. Alegerea comisiunilor pentru:
    - a) examinarea raportului general;
    - b) censurarea socotelilor anului 1911 și a proiectului de budget pe anul 1913;
    - c) înscrierea membrilor noi;
    - d) pentru întregirea comitetului central.
  5. Prezentarea eventualelor propuneri.*)
- II. Desvălirea bustului lui Gheorghe Barițiu, îndată după ședință.

După prânz la orele 4.

- III. Ședința festivă a secțiilor științifice-literare, care va avea loc în sala festivă a „Muzeului Asociațiunii“. Conferința dlui Dr. Ion Lușăș, despre Gheorghe Barițiu, și alte conferințe.

* * *

Luni, în 14 Octomvrie n. la orele 8 a. m.

Ședința II-a, cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunii alese pentru examinarea raportului general și propunerile acestei comisiuni.
2. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea socotelilor pe 1911 și a proiectului de budget pe 1913 și propunerile acestei comisiuni și a proiectului de budget pe 1913 și propunerile acestei comisiuni.
3. Raportul comisiunii pentru înscrierea de membri noi
4. Alegerea a doi membri în comitetul central.
5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal.
7. Închiderea adunării generale.

Continuarea ședinței la orele 3 p. m.

Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 7 Septemvrie 1912.

A. Bârseanu m. p., Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
prezident. secretar.

Noutăți.

Cuincenalele preoților și regularea salarelor învățătoresți. În ministerul de Culte sunt terminate proiectele de legi despre cuincenalele preoților și regularea salarelor învățătoresți. Aceste proiecte după deschiderea sesiunii parlamentare, vor fi depuse spre dezbateră meritorie și legiferare.

Dar generos. La colecta pentru Vlaicu III, dl Alexe Pocol mare proprietar de mine, a dăruit frumoasa sumă de coroane cincisprezece mii.

Cel mai învederat semn despre nobilele Sale sentimente naționale, pentru care vrednicește recunoștința neamului!

*) Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului „Asociațiunii“ (Sibiu, Str. Șaguna Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

NEUMANN M.

furnizor imperial & regeșc cameral și de curte,

Cluj, piața Mátyás király 14.

Pardesiu dela 32 Coroane în sus.

(45) 24-44

Mare asortiment de vestminte bărbătești,
de juni și de fete.

Catalog se trimite gratuit și francat.

Costume de modă dela 36 Cor. în sus.

Distincții regesti. Prim ministrul Lukács László și președintele camerei contele Stefan Tisza au fost distinși din partea Majestății Sale cu marea Cruce a ordinului „Sfântul Stefan”. Afară de aceștia ministrul Székely a fost decorat cu ordinul Coroanei de fer. cl. I., ministrului honvezimii Hazai i-s-a conferit demnitatea de baron, iar Consilierii intimi de stat au fost numiți viceprezidenții camerei Beöty și Jankovich.

Referenții proiectelor militare votate, contele Solymossy și Darvai Filip asemenea au fost distinși de M. Sa, primul Cavalier al crucii ordinului Leopoldin, iar al doilea cu demnitatea de Consilier de Corte.

Vlaicu la Ibașfalău. „Gazetei Transilvaniei” i-să telegrafează din Ibașfalău, că zborul de Mercuri al iubitelui nostru aviator Aurel Vlaicu a succedat splendid.

A sburat timp de 33 minute, ridicându-se la înălțimi de 5—600 metri. La sbor a asistat o mulțime de țărani români, cari au ocupat dealurile din jurul locului de sburat. Indrăsnețului nostru aviator îi s'a făcut ovațiuni grandioase.

Hymen. Patriciu Mureșan, teolog abs. și Luizica Lobontin invită la actul cununiei lor, ce se va celebra în 19 Septembrie 1912 st. n. în biserica gr.-cat. din Gărdani.

Reședința noii episcopii greco-catolice maghiare și executarea bulei papale „Christifideles-graeci”. Am anunțat la timpul său că o comisiune de 100 membri, ai orașului Dobrișin au formulat o rugare prin care se cere ca reședința noii episcopii greco-catolice maghiare să se stabilească acolo.

Aceasta cerere s'a pertractat acum și fiind primită s'a decis ca să se scrie ministrului de Culte, că intrucât sediul noii episcopii nu s'a putea stabili în Hajdudorog, să se pună în pertractări cu orașul Dobrișin, care pentru realizarea acestei chestii, e aplicat a aduce cele mai mari jerte materiale. Bula papală prin care s'a incuviintat înființarea noii episcopii maghiare a sosit la ministrul Cultelor și nunciul papal din Viena monseniorul Scapinelli a primit instrucțiuni se plece la Budapesta unde în conțelegere cu guvernul și cu primatele Ungariei să decidă privitor la măsurile necesare ce vor fi de a să lua pentru executarea bulei papale „Christifideles graeci”.

Cancelaria advocațională. Dr. Vasile Meșter, avocat aduce la cunoștință, că și-a deschis cancelaria advocațională în Vișăul-de-sus (Felsővisó).

— Dr. Iosif Boila, avizează, că și-a deschis cancelaria advocațională în Sebeșul-săseac (strada Siculorum Nr. 18).

Din prefect de poliție — vâpsitor de case. Dr. Iosif Herczeg, a fost căpitan de poliție în orașul Szentes, sub guvernul coaliției. Când partidul muncii, a ajuns la putere Herczeg, a fost dat afară din slujbă. Bietul om avea o familie grea și pentru ca să-și poată susține familia în mod cinstit, a alergat în dreapta și în stânga după post, dar n'a aflat. A plecat apoi din oraș în oraș, ca să-și aște vreo slujbă potrivită învățătorei lui, căci doar' avea examen și diplomă de doctor în științele juridice și științele de stat. Iozădar se provoca la știința ce o avea, căci toate ușile erau

închise înaintea lui. Atunci bietul om a intrat calfă la un vâpsitor din Seghedin, căci știa bine să desemneze încă din școală. Și acum dl. Dr. Iosif Herczeg, fost căpitan de poliție, e calfă de vâpsitor, iar diplomele ce le-a câștigat cu învățătura de peste 20 de ani, le-a retrimis rectorului universității din Cluj, scriind pe ele următoarele cuvinte: „Dați-le foc la diplomele Dvoastre, căci nu pot trăi din ele”.

Știri literare. Am primit la redacție un prețios volum, o monografie istorică a societății „România Jună” din Viena, scrisă de I. Grămadă. Autorul a cercetat cu multă străduință arhiva societății, cum și alte scrieri referitoare la viața societății, spre a putea compune o monografie cât mai perfectă. Și i-a și succedat. Pe celea 174 pagini frumos tipărite la tipografia „Concordia” din Arad, aflăm date prețioase nu numai despre activitatea societății, ci și despre principalele momente din trecutul ei, cum și câteva notițe interesante asupra celor doi iluștri membri ai societății: Mihail Eminescu și Ciprian Porumbesc. Câte un capitol separat e consacrat și poetului Vasile Alexandri și profesorului Titu Maiorescu, cari au ținut legături strinse cu societatea. La sfârșit se dau în Anexe câteva scrisori inedite din arhiva societății, apoi se înșiră activitatea literară a membrilor societății manifestată în ședințele literare și în urmă un tablou statistic al membrilor societății și un indice al persoanelor pomenite în monografie. Era bine credem noi, dacă se dădea și o consemnare a foștilor membri activi ai acestei societăți, carea la tot cazul a jucat rol important în viața noastră publică. Prețul unui exemplar e 3 cor.

Clasa III. la trenurile accelerate În numărul trecut al foii noastre am adus știrea, că începând din 1-a Oct. trenurile accelerate vor fi provăzute cu vagoane de clasa a treia.

Intregim aceasta inovație cu următoarele noi amănunte:

Linile cari vor fi transversate de astfel de trenuri accelerate sunt: Budapesta—Zsolna (Nr. 1404), Budapesta—Brașov (Nr. 602), Budapesta—Brod (Nr. 1202) și Budapesta—Győr—Szombathely.

Preturile de călătorie s'a stabilit așa:

Chilometrii.	Accelerat.	III.	II.	I.
1—30	1'50	2'40	3'60	
31—40	2'10	2'90	4'40	
90—100	5'40	7'50	4'40	
191—200	11'08	15'20	28'50	
491—500	18'40	25'30	39'10	
791—800	20'80	28'60	44'20	
991—1109	31'80	43'80	67'70	
1191—1200	38'40	52'80	81'60	
1391—1490	40'—	55'—	85'—	

Vagonul de elasa III. va avea 72 locuri de șezut.

Cu biletul de clasa III. — nefiind acolo loc — nu s'a poate ocupa loc în altă clasă, și călătorii de clasa III. nu vor putea merge în vagonul restaurant.

Omorit de leu. Deși domesticirea animalelor sălbatice în zilele noastre a progresat în mod însemnat, cu toate aceste mulți diletanți plătesc cu viața îndrăzneala, căzând jertfă furiei înăscute a lor. Așa cetim, că la circul „Challes” care își făcea producțiunile în orașul Gyöngyös imblânzitorul Witter originar din Arad în momentul

în care a deschis cușca unui leu, fiara devenind furioasă s'a năpăstuit asupra lui înfigându-i ghiarele în pânțele.

Personalului circuitului cu rude de feri-a succedat a'i zăvori în cușcă, dar îndrăsnețul și nefericitul tinăr fiind momentan transportat la spital, după suferințe de 1 oră a încetat din viață.

Necrolog. † Ioan Pop, protopop gr.-cat. onor. în pensiuie și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, după un morb greu și îndelungat, în etate de 66 ani, în 6 Septembrie. În veci pomenirea lui! Văd. Roza Moldovan, văd. Maria Pop cu familia, Valeria Pop cu familia. Lucreția Șuteu cu familia ca surori și frate, Sidonia Moldovan, Alma dr. Papp cu soțul ca nepoți.

Abonați de probă, de-acum până la anul nou revista literară ilustrată „*Consinzeana*”, singura revistă la noi în Ardeal, care e întocmită anume pentru familii și apare regulat în fiecare săptămână, aducând ilustrații interesante și bucați literare alese!

— Abonamentul pentru numerii de probă până la sfârșitul anului curent e numai 2 coroane.

Administrația în Orăștie—Szászváros.

Un scriitor cu practică, în vârstă de 20—30 ani, află condiție într-o cancelarie advocațională. Adresa: Redacția foaii noastre. (96) 1—1

Din noul catalog al firmei Fischer et Comp. pepiniere de pomi și viticultură, N.-Enyed Cultivarea căpșunelor.

Căpșuna este fructul cel mai de timpuriu și mai nobil al grădinilor. Atât în stare proaspătă, cât și ca conservă e foarte căutată, prin urmare cultivarea ei e rentabilă.

Căpșunile pot fi plantate atât toamna (August-Septembrie), cât și primăvara de timpuriu în pământ bine lucrat. Plantată din toamnă aduce deja rod mai puțin în primăvara viitoare. În grădinile de casă plantăm căpșunile în straturi de 1.20 m. lățime, iar în câmp în rânduri de 50—60 cm. lățime. Depărtarea plantelor în rânduri e 40 cm.

La plantare să grijim ca pământul din jurul plantelor să se îndese și ude bine. E consult a pune în jurul plantelor compost sau bălegar putred, grijind însă ca plantele să rămână neacoperite. Pământul trebuie săpat și plivit des, iar când e secetă trebuie udat abundant.

Curpenii cari cresc în decursul verii trebuiesc tăiați, ca să se poată desvolta bine plantele mame. Dacă lăsăm curpenii, plantațiunea să sălbătăcește curând, plantele mame să desvolte slab, rodesc puțin și pier curând. Deoarece plantațiunea de căpșune nu ține mai mult de 3—4 ani, sărăcește, rodeste puțin, pentru continuitate e consult a planta în fiecare an în alt loc.

Varietățile recomandabile: Helgoland, Laxton Noble, Kaiser Wilhelm, Sharpless, Sieger, Rubezahl, Königin Luise.

Timpul cel mai comod pentru plantarea căpșunelor e acum.

Plante puternice repicate împachetate furnisează pro 100 buc. cu C. 7'50.

FISCHER et COMP.

pepiniere de pomi — și viticultură N.-Enyed.

Rubrică medicală.

Unele sfaturi medicale pentru tinerile mame asupra modului cum trebuie să-și îngrijească și alimenteze copiii.

(Continuare).

Colerina de copii este de o natură mult mai rea, vărsăturile sunt violente, timp de 24 și 48 de ceasuri copilul varsă tot ce ia. Eșirile (în număr de 20 și 30 în 24 ore) sunt amestecate cu balse și sânge; materiile fecale sunt dejectate cu violență și greutate. Mai întâiu ele sunt abundente, apoi se împuținează și au înfățișarea ca apă murdară-verde. Pielea este în parte fierbinte, copilul este moleșit și iritat; setea este mare și puterile îi scad în mod foarte îngrijitor.

De unde toate aceste simptome? Ele provin din fermentațiunile vătămătoare care se produc în intestin și sunt opera microbilor primejdioși introduși prin nutrițiune. În acest caz este indicat de a abține copilul dela ori-ce hrană — mai ales dela lapte — și a se chema foarte repede medicul. Să nu ne speriem când medicul ordonă pentru 24 ore numai apă fiartă. Adese-ori acest procedeu este foarte favorabil.

Indată-ce se poate reîncheie cu hrănirea obicinuită, se dă copilului supe ușoare cu crumpe, făină de orez, sau mai bine cu făină lactată Nestlé.

Aceasta din urmă se ia de copii cu multă plăcere; făina Nestlé este așa fin împărțită că nu iritează părțile bolnave ale intestinului și nu împiedică vindecarea, ceea-ce se esplică foarte ușor prin faptul că făina Nestlé nu conține nici un germene de infecțiune sau de descompunere.

O aparițiune specială, une-ori chiar un simptom de boală este constipația care îngreuează foarte mult eșirea. Eșirile sunt grele și virtuose, adese-ori noduroase; bieții copilași sunt rău dispuși, n'au poftă și varsă adese-ori ceea-ce iau. În acest caz, sfătuim de a se adăoga la supă Nestlé un degetar de unt sărat. Numai în cazuri excepționale se dă un clistir cu apă caldă, căreia i-se poate amesteca o lingură de unt de măsline. Clistire prea dese lenevesc intestinul așa că constipația sporește. La facerea clistirului să se dea cu încetul și gradat nu prea energie, căci copilul ar putea căpăta o colică dureroasă.

Guturaiul fără importanță pentru un adult, este primejdios unui copil mic. De obicei el respiră prin nas când suge din țigă sau din biberon. Dacă guturaiul îl silește să respire prin gură, apoi obosește prin silința de a suge și a respira în același timp, până-ce în cele din urmă renunță de a mai mânca. Medicul trebuie să ia atunci măsurile trebuitoare fiind-că altfel starea copilului se agravează.

La sfârșit încă câteva observațiuni asupra tusei. În majoritatea casurilor tusa provine dintr'o iritațiune a membranei mucoaselor gâtului, câteodată dintr'o inflamațiune a larynxului (laringită) — câteodată însă dintr'o inflamațiune a canalului de respirațiune și al bronșelor. În sfârșit tusa mai poate proveni din îmbolnăvirea plămânului sau a părților vecine cu el. Cum prin urmare cauzele tusei sunt de diferite naturi, este indicat de a se recurge la un tratament medical îndată-ce copilul începe a tuși; dar mai important este ca mama să învețe cum trebuie să înlătureze cauzele de recire. Ea

trebuie să înțeleagă a' l'feri de curentul de aer, picioare reci, de scutece umedo-reci; să îmbrace sau se acopere copilul de-ajuns în odăi reci și la plimbări; trebuie însă se mai învețe de a nu-l acoperi cu prea multă îmbrăcăminte pentru-că tocmai aceasta conduce adese-ori la răcire, copilul înădușind și apoi cel mai mic curent produce răcirea.

Indată-ce un copil începe să tușească să-i frecăm spinarea și pieptul cu spirt (alcool) și să punem sub cămeșuța lui un strat de vată pentru a menține corpul cald. Spaima mamelor tinere este tusa complicată cu răgușeală și durere de gât. Aceasta tusa se întâmplă rar la copii mici, afară numai când au tipat prea mult. La copiii mai mari este mai puțin periculoasă, poate totuși să fie simptomul unei inflamațiuni a larynxului sau chiar al anginei. Ca prim tratament se recomandă compresuri reci la gât, care timp de o oră se fie reîncheie la fiecare cinci minute. În același timp se înfășoară cu apă oțetită rece sau caldă, burta și picioarele, menținându-să $\frac{3}{4}$ până la 1 oră fără ale reîncheie. Alături cu aceste se începe cu inhalațiuni de abori de apă.

Alte suferințe de gât care nu se pot descrie aci se pot ivi și cer un tratament special. Atențiunea mamei se trezește îndată-ce observă că copilul încearcă de a lua țigă sau biberonul, dară să retrage imediat plângând. În acest caz nu mișcarea suptului este dureroasă ci mișcarea înghițitului.

Acum credem că am dat destule indicațiuni asupra punctelor principale și sperăm că mama tinăra va găsi în aceste rânduri modeste, diferite lucruri demne de știut și utile. În interesul copilului recomandăm încă odată, de a se interveni imediat când se întâmplă ceva estraordinar. Tratamentul la timp va evita grele griji și dureri! Pe de altă parte va avea mai multă siguranță de a scăpa micuții ei iubiți de primejdiile primilor ani de copilărie.

Aceste câteva sfaturi după Vidol de modul cum se ne îngrijim de copilași noștri mă îndeamnă ca se prelucroz o cărticică sistematică și în stil mai popular în care să se găsească ori-ce chestiune mai importantă privitoare la apărarea sănătății micilor copilași a căror mortalitate în prezent este considerabil de mare.

Dr. V. Hâncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După *BOLANDEN*.

Trad. de *Aurel B. Gajia*, profesor.

(Continuare).

— Mi-se pare zise Riviere lui Serra — că noi am mai convenit undeva.

— Și mie — zise Serra. Spui, că mă cunoști pentru-că m'ai văzut îmbrăcat în haine preoțești.

— Se poate? În adevăr dta ești Habacuc? — la întreat marquis-ul mirându-se.

— El e — zise Blanca.

— Serra! — continuă cavalerul cu serioșitate. Îți admir istețimea ce ai dovedit-o în scăparea stăpânei tale. Și o spun asta cu atât mai vărtos, cu cât în multe cazuri te-a costat viața.

Intrară apoi în sala de lectură, unde credeau, că vor conveni cu contele. Un servitor însă le-a spus, că contele s'a dus cu principele în odaia de lucru a acestuia.

Prietinția din tineretă poate fi folosită mai târziu ori și când. Cel mai isteț om nu-și poate ascunde mai bine planurile sale, decât înaintea unui prietin din copilărie. Pentru așa ceva nu se mânia nici cel mai înțelept, deoarece neadevărul îl aude de pe buzele unui vechiu și bun prietin. În cazul de față neadevărul își are originea din iubirea prietinescă. Atare raport era între Coligny și Antremont. Sub Francisc I, în calitate de aprozi durmiau în acelaș pat, dușând aceeaș viață. Imprietinindu-se de tineri. — Mai târziu au luptat împreună în Italia sub acelaș steag.

Convenirea celor doi prietini a fost tare sentimentală. — Coligny era vesel iar Antremont părea a fi cam trist. — Prezența nobililor străini l-a împiedecat să spună lui Coligny ceea-ce voia. Admiralul a observat situația prietinalui său, și după masă l-a invitat în odaia lui, unde aveau să vorbească mai intim.

— Doar mă vei onora cu prezența barămi câteva zile — zise Coligny către Antremont. Omul arareori se poate desbrăca de armătura sa și ași schimba viața. Exoperarea păcii depinde singur dela tine iubite Gaspar! Și așa ceva pretinde însuș interesul obștesc.

— Ce vorbești de interesul obștesc? Au nu vezi cum se interesează regele de supușii săi? Nu observi, că pentru ei a ridicat mulțime de eșafode și a ridicat multe închisori? Și pentru-ce? Alt păcat n'au decât cer și pretind libertate religioasă și doresc să preamărească pe Dumnezeu în limba franceză.

— Doar avem libertate religioasă — zise Antremont. — Prin pacea dela Longjumeau protestanții s'au făcut egali cu catolicii. — În pacea aceea se spune expres: „Hugenoții să-și deprinză religia lor până atunci până când îi va plăcea lui Dumnezeu, Carele de nou îi va uni odată într'o singură turmă“. Ce să dorim mai mult?

— Până ce va vrea Dumnezeu, zise desprețitor Coligny. Dumnezeuul păcii dela Longjumeau e regele sau mai bine zis, mamă-sa. — Aceasta va și exopera ca libertatea religioasă, pe care hugenoții au primit-o deja de șapte ori să li-se detragă și să unească pe toți francezii într'o singură religie.

— Acza e cam prea prea! iubite Gaspar. Aduți numai aminte, că înainte de asta cu opt ani regele de Navara a devenit infidel față de hugenoți, și s'a alăturat la catolici iar Ecaterina Medici s'a dat pe partea hugenoților. Cu orice preț a voit să ridice pe protestanți. — N'ai grăbit și tu împreună cu principele Conde în ajutorul reginei, când pe voi v'a chemat de ajutor împotriva catolicilor? — Atunci ai zis că trebuie să mergem în ajutorul reginei, ca nu cumva să ajungă în mâna inamicilor. Acest inamic al Ecaterinei era familia Guise, care era catolică. — Cu un an mai târziu în 1562 Conde mi-a arătat o epistolă de-a reginei. În aceea era scris, că Ecaterina se încrede singur în Conde, în tine și în hugenoți și avea speranță, că va putea împiedeca pe catolici în planul lor de-a detrona pe regină. De aici e evident, că Ecaterina protejază pe hugenoți și e pe partea lor.

— Nu! a contrazis admiralul. Regina s'a aliat cu noi impotriva familiei Guise, — asta-i adevărat —! A protejat pe protestanți față de catolici — asta încă-i adevărat! Asta însă n'a făcut din interes față de hugenoți, ci singur din interes personal. Pe noi ne-a folosit ca sprijin față de Guisei și asta-i totul. Urește însă peste măsură pe protestanți.

Contele ascultă mirat vorbele prietinelui.

— Ei, Gaspar, Gaspar, regina e tot atât de bigotă ca și mine, ori ca și tine. — Se vede că-i place când se poate batjocori cu religia creștină. De post familia regală nici nu vrea să știe. În vremea călugării predică credincioșilor catolici adevărata evanghelie, pe atunci regina cu preoții ei vestește religia lui Calvin. — La faptul asta și la alte multe însu-mi am fost martor cu câțiva ani mai înainte. Intreagă curtea mi-a făcut impresia ca și când acolo ar domina singur Calvin. Pun o întrebare: o femeie bigotă catolică își crește băieții în religia protestantă? Permite ea ca în casa ei să fie batjocorită religia catolică? Chiar și fratele tău Adet încă îți contrazice. El a fost episcopul-cardinal al bisericii catolice și s'a făcut protestant, apoi s'a căsătorit și papa l-a excomunicat. Ce avea să facă bigotă femeie catolică? N'ar fi trebuit să primească în casă pe episcopul excomunicat, ar fi trebuit să-i iea averile, pe cari un protestant nu-i permis să le folosească. Și ce a făcut Ecaterina Medici? N'a luat la cunoștință nici trecerea la protestantism a episcopului și nici excomunicarea papei. — L-a primit ca și mai înainte. Tratau și vorbeau cu el ca și cu un cardinal, iar cu soția lui cași cu soția unui cardinal. — Cum poate fi cineva deci catolic bigot, dacă profesează atari principii?

— Faptele demostrează tocmai contrarul la ceea ce susțin eu, dar arată și aceea, că Ecaterina vrea să suprimă pe protestanți, — zise Coligny. — Femeia aceasta, care n'are vederi și convingeri religioase nu înțelege de a asupra pe aceia, cari vestesc adevăratul evangheliu.

Admiralul a trebuit să folosească atari expresii, cari erau cunoscute hugenotilor și cari s'au părut prietinelui cam curioase.

— Pentru Dumnezeu, da ce-i asta Gaspar? — zise mirat Antremont. Adevăratul cuvânt alui Dumnezeu, — evanghelie? Nu te înțeleg! vorbești ca un predicator.

— Vorbesc după convingerea mea.

— După convingere? Nu te cred! Nu se poate ca un om ca și Calvin să fi inventat adevărata evanghelie, pe care propovăduindu-o, să-i urmeze o lume întreagă principiile lui stălciate și să umble după el ca după Mesia. Trebuie să-mi juri că-i adevărat ceea ce-mi spui! — Asta nu se poate! Tu tocmai așa puțin crezi în Mesia ori în Calvin ca și mine, ori ca și ori și care om trează.

— Sunt multe mii, cari cred și chiar pentru aceea, regele să nu-i împiedece în credința lor. Încât mă privește pe mine, eu nu cred nici în Calvin, nici în Luther și nici chiar în Zwingli. Chestia și întrebarea e cu mult mai momentuoasă.

— Ce anume?

— Libertatea de-a alege una ori alta dintre religiuni se opune cu impunerea cu puterea a cutărei religii.

— De ce treabă-i inovația asta, Gaspar? În fiecare stat e o religie de stat, în Anglia e religia protestantă, în Turcia mohamedanismul și în Franța catolicismul.

— Imi cunoști punctul meu de plecare în privința religioasă, dar cu toate acestea eu cred, că nu-i bine să concrezi pe fiecare, ca el să-și aleagă religia sa, pentru că în cazul asta ar fi atâtea religii câte capete. Și dacă cineva ar făuri așa o religie cum a făurit Calvin, atunci statul trebuie să fie tare precaut. — De când am auzit lucruri mari în Dubourg, și anume, că sunt oameni, cari jefuiesc, aprind și omoară și că opresc pieptănatul femeilor, m'am îngrozit. — Asta-i nebunie!

Și dacă calvinii adorează pe un zeu, care pretinde ca să ucidă și să omoare pe toți catolicii, asta-i adevărată blăstămăție!

— Tocmai acesta-i năcazul. Mamonul de care am vorbit, domnește pretutindeni, — zise Coligny. Hugenoții și catolicii se măcelăresc din motive religioase. — Regina Elisabeta își ucide pe supuși fiindcă sunt catolici, iar Ecaterina încă face asemenea cu supușii săi fiindcă sunt protestanți. — Pofta de a ucide nu provine însă pentru nici o partidă din motiv religios. Regina din Anglia are chiar așa de puțină convingere protestantă ca și cea din Franța, care n'are nici o credință catolică. — Singur poporul ucide din convingere religioasă, domnitorii fac aceasta din pofta după domnie. — De nu va succede, ca să se efectueze libertatea religioasă va domina o tiranie înfricoșată asupra tuturor claselor din patrie. Nu mă lupt deci pentru religie, ci pentru libertate și strivirea despotismului.

Contele a rămas surprins. Ne având multe cunoștințe politice n'a priceput vorbele prietinelui său.

— Nu pot să te pricep, iubite Gaspar. Imi permiți să te rog să-mi dai deslușiri mai amănunțite!

— Dorești prea mult — zise admiralul surizând. Ar trebui să-ți descoper anumite secrete, pe cari le port la inimă, de altcum tu ești îndreptățit să înțelegi pe prietinel tău.

A tăcut câteva minute ca și când s'ar cugeta, că ce are să facă.

— Cu Ludovic XII, s'a încheiat seria regilor populari. Urmasul său regele Francisc a pășit pe urmele tiranismului. El a făcut sclavi chiar și pe nobili. De poporul de rând nici nu mai amintese nimic. — Prin decretul ce le-a edat, a nimicit drepturi și anumite concesiuni întărite prin lege. — Asemenea s'a încercat să facă și Ludovic XI, dar eu s'a îngrijit, ca tiranismului să-i pună baze solide. — Aceasta a încunjurat-o Francisc I, căci el cel mai puternic sprijin l-a aflat în religie. — S'a aliat cu papa și de aici încolo pe episcopi, pe abati și pe preoți îi denumia el și nu parohienii, cum a fost datina în trecut. Regele propunea numai pe candidați, iar papa îi confirma. Denumirea era a lui în toate împrejurările.

— Cu un cuvânt regele urma întru toate conform hotărârii papei. Și pentru ce s'a făcut această alianță? Pentru că sfera de activitate a regelui să se mărească. — Dacă regele ar alege pe dignitarii bisericești, oare care ar fi urmarea? Episcopii și preoții ar fi supușii și sinjitorii regelui, altarul ar fi tronul lui, iar religia ar fi o unealtă pentru înălțarea stăpânirii lumesti. — Și dacă ar fi ca regele să denumească pe persoanele bi-

sericești și tot el să-i provadă și cu bunuri, atunci urmarea ar rezulta de sine. Anume nobilimea toată ar fi pe partea regelui. Ca fiii acesteia să ajungă în oficii bisericești ar depinde singur dela el. Asupra bunurilor bisericii, în acest caz ar fi un adevărat despot. S'ar putea și aceea, ca episcopii și abatii să le vândă pe bani, întocmai cum se vinde piperul în Venetia. Parlamentul s'a opus ce-i drept acestui concordat, căci a văzur, că ar fi periculos. Ba universitatea din Paris a și protestat.

Regele Francisc I, a declarat însă că în Franța există un singur rege și acela e el și nu permite nimic și nu primește sfaturile nimănui.

Și papa? El era ajutorul regelui în domnia despotică ce o dezvoaltă.

Averile și bunurile bisericii le-a lăsat în voia regelui. În vremile vechi, papii să certau adese cu principii lumesti. Papii apărau poporul față de apucăturile mârșave și tratarea slabă a principilor.

Adese îi și excomunicau. Din cauza asta, pe atunci n'a putut să se întărească tirania și despotismul regilor. — Papa se încredea în popor, care îi era cea mai puternică sprijioană.

Acum însă dacă papa se aliază cu regii și religia devine o unealtă în mâna regilor, ce vremuri se pot aștepta? Și ce poate să urmeze de aici? Aceea, că poporul și nobilimea vor deveni sclavii regilor.

— Adevărat, că-i așa — zise Antremont. Chiar protestanții sunt aceia, cari nu cred în papa și recunosc mai bucuros — în celea religioși — supremația regilor. După părerea ta, pe care o accept și eu reformațiunea pentru popor e o adevărată sclavie.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

La mormântul Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma, discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

De vorbă cu sătenii. Gânduri și îndemnuri. De Alesandru Lupeanu, editura și tiparul „Carmen” Petru P. Barițiu, 1912. Pagini 140. Prețul 70 fileri cu porto cu tot.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saloane, aranjare completă de hotele, cafele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spezează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat

Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 93-104 (Központi városháza mellett).

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate foarte modern,
supraveghiere medicală constantă.
Telephon 88—99.

Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Ferencz-körut 29.
Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. și
4—5 p. m.

(8) 34—52 Director-șef

Dr. Cosmutza.

Zugrav.

Subscrisul am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că după praxa câștigată în atelierele din străinătate, mă aflu în plăcuta poziție a putea zugrăvi cu colori de oleu pe pânză, lemn și zid toate chipurile biblice aflătoare în Bisericile noastre, efetuese și sculptura în lemn. — Primesc coloratul în oleu sau cleiu a ori ce fel de edificii publice și private, precum și văpsitul de portale, uși și ferestre. — Asemenea pictez firme cu prețuri foarte moderate.

Rugând On. P. pentru sprijinul binevoitor rămân

cu distinsă stimă

Augustin Cucerzan
zugrav.

(80) 9—?

Aiud—Nagyenyed, Tot-nteza.

Săpunul-cosmetic

desinfectant Szt. László

din Cluj (al lui Heinrich), ajuns acum la renume mondial, e o adevărată comoară la casă. Este un prezervativ sigur împotriva boalelor infecțioase. Afară de aceasta, pe lângă substanțele sale distinse, de a ridica fineța pielii, prin mireazma sa de tot aleasă a devenit un articol cosmetic de primul grad.

Se poate căpăta pretotindine. Prețul unei bucăți e 70 fileri.

(69) 11—?

Cadoul de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*; — Prețul freat **220 cor.**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITAEZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 150 fil.

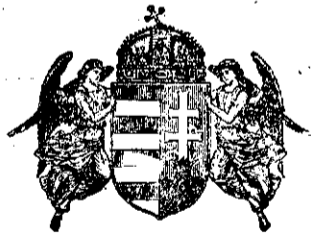
La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1886
premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fier pentru
==== clopote a lui ====

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric

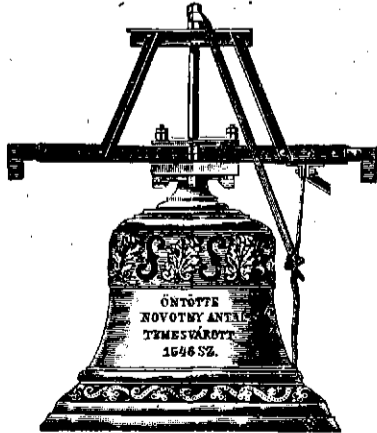
4.35—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajusturi de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură priu aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

□ clopotele găurite □

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 gk. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

==== SIBIIU ====

Strada Cismădiei 1—5.

Edificiile proprii.

==== recomandă ====

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la	
finea anului 1911	K. 5,275,798.28
Capitale asigurate pe viață achitate	5,146,536.36
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	
} foc	127,763,744.—
} viață	10,931,322.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2,520,492.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5-90-?)